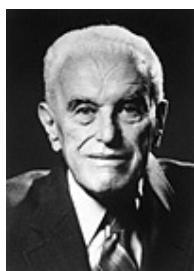

John C. Harsanyi: O calatorie incredibila sau "Daca vrei cu adevarat, poti!"

In 1937, dupa absolvirea liceului in Budapest, junele Harsanyi decide - aparent surprinzator - sa studieze farmacologie la universitate in loc sa continue cu pasiunile sale primordiale in care exceleaza: matematica si filozofia. Decizia sa este insa *strategica* (un concept pe care il va detalia in studiile sale economice care i-au adus recunoasterea mondiala) in Ungaria acelor ani. Ca student la farmacie el este scutit de concentrarea in armata maghiara - implicand munca fortata pentru evrei- desi este totusi concentrat pentru cateva luni chiar la sfarsitul razboiului, in vara lui 1944. Scapa ca prin urechile acului de deportarea intr-un lagar din Austria, reusind sa fuga din trenul gata de plecare in gara din Budapest si ascunzandu-se pentru o vreme in beciul unei manastiri.

Se inroleaza din nou la Universitatea din Budapest in 1946, de data asta ca doctorand in filozofie, obtinand intr-un singur an titlul de doctor. Pentru foarte scurt timp este asistent universitar la institutul universitar de sociologie din Budapest; persecutat insa pentru opiniile sale deschis anti-marxiste de catre comunistii care luasera locul nazistilor, e forcat sa isi dea demisia in 1948. In 1950, impreuna cu Anne, fosta studenta si viitoarea sa sotie, reuseste sa treaca ilegal granita din Ungaria in partea Austriei aflata sub "protectorat" american, printr-o serie de peripetii incredibile. De aici emigreaza in Australia, la Sidney, unde se casatoreste cu Anne in 1951.

Fara a avea cunostinte temeinice de limba engleza, Harsanyi va fi nevoit sa munceasca in diverse fabrici din Sidney pentru urmatorii trei ani, urmand insa in acelasi timp, la seral, cursuri universitare de economie la Universitatea din Sidney. Cercetarea economica il atrage din ce in ce mai mult pentru ca "gaseste in teoria economica o eleganta conceptuala si matematica aparte". Talentul si rara sa perseverenta ii folosesc din plin pentru ca in 1954, ca proaspat absolvent de masterat in economie, si avand cateva studii in curs de publicare, este imediat angajat ca lector la University of Queensland din Brisbane - incepand in sfarsit viata academica pe care si-a dorit-o dupa atatea alte vieti. In 1956 obtine o prestigioasa bursa de studii la Universitatea Stanford, in SUA, unde pleaca impreuna cu sotia sa. Sustine in scurt timp doctoratul in economie avandu-l pe Kenneth Arrow, ulterior si el laureat Nobel, drept conducator de doctorat. Dupa o scurta intoarcere in Australia ca cercetator principal la Australian National University in Canberra, Harsanyi decide ca doar in SUA va gasi oameni interesati in teoria jocurilor ("game theory"), obiectul sau principal de studiu in care se face din ce in ce mai remarcat prin contributii absolut inedite, deci face tot posibilul sa obtina o pozitie acolo. Va fi intai numit profesor la Wayne State University in Detroit in 1961, iar in 1964 va primi postul de profesor la University of California in Berkeley, unde va ramane afiliat pana la moartea sa in august 2000.

In 1994 contributia lui John Harsanyi privind teoria jocurilor cu informatie incompleta a fost rasplatita cu premiul Nobel in Economie, onoare impartita cu ceilalti doi artizani ai teoriei jocurilor, John Nash si Reinhard Selten. Inter alia, Harsanyi a demonstrat ca jocurile in care agentii nu au decat informatie incompleta sunt intotdeauna convertibile in jocuri cu informatie completa, dar imperfecta, care pot fi analizate prin tehnici clasice din teoria jocurilor cu informatie completa. Teoria dezvoltata de Harsanyi este folosita astazi ca baza a aproape intregului arsenal de analize economice implicand *informatia*, fie ca e vorba de asimetrii informationale, informatie privata vs. informatie publica s.a.m.d. Pe langa cercetarea pentru

care i s-a acordat premiul Nobel, John Harsanyi a avut o serie de alte contributii seminale in cadrul teoriei jocurilor. Intre acestea se numara de exemplu mult citata teorie utilitariana a eticiei, o teorie bazata pe norme morale care servește cel mai bine interesul tuturor indivizilor din societate intr-un mod absolut impartial, fară a avantaja pe vreunul in dauna altuia.

Persoana de o perseverenta si o tenacitate iesita din comun, John Harsanyi este probabil cel mai elovent exemplu pentru demonstrarea validitatii dictonului *"daca vrei cu adevarat, pot!"*

Bibliografie:

Les Prix Nobel. The Nobel Prizes 1994, Editor Tore Frangsmyr, [Nobel Foundation], Stockholm, 1995
Lives of the Nobel Laureates (4th edition), William Breit and Barry. T. Hirsch eds, MIT Press 2004
www.nobelprize.org

Sebastian Buhai
Tinbergen Institute, Olanda si Aarhus School of Business, Danemarca